

VẬN DỤNG NGUYÊN TẮC ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH TRONG RÈN LUYỆN PHẨM CHẤT CÁN BỘ THỜI KỲ MỚI

ThS. Phạm Văn Hiếu *

ThS. Lê Tuấn Anh **

Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương tiêu biểu, mẫu mực về thực hành đạo đức cách mạng để toàn Đảng, toàn dân học tập, noi theo. Suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Người đặc biệt coi trọng việc giáo dục và rèn luyện đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên. Theo tư tưởng của Người, đạo đức là nền tảng, là sức mạnh của toàn dân tộc, là "cái gốc của cây", là "ngọn nguồn của sông nước". Trong bối cảnh hiện nay, việc rèn luyện đạo đức cán bộ theo nguyên tắc đạo đức Hồ Chí Minh là nhiệm vụ vừa cấp thiết, vừa có ý nghĩa lâu dài.

1. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nguyên tắc rèn luyện đạo đức cán bộ

Một là, nói đi đôi với làm. Đây là nguyên tắc cốt lõi trong hệ thống đạo đức Hồ Chí Minh. Người là một nhà triết học hành động, luôn đề cao sự thống nhất giữa lời nói và việc làm, giữa lý luận và thực tiễn, giữa đạo đức và đời sống hằng ngày. Chủ tịch Hồ Chí Minh chính là tấm gương tiêu biểu cho sự nhất quán giữa nói và làm, thường xuyên làm nhiều hơn nói, có những chuẩn mực đạo đức thực hành mà không cần tuyên bố. Đặc biệt, Người luôn chú trọng giáo dục, nhắc nhở cán bộ thực hiện nghiêm nguyên tắc lời nói đi đôi với hành động. Bởi lẽ, chỉ khi nói và làm thống nhất thì mới có thể có được lòng tin. Nếu cán bộ chỉ nói mà không làm, nói nhiều, làm ít, hoặc "nói một đằng, làm một nẻo", chắc chắn sẽ mất uy tín. Sự thống nhất giữa lời nói và hành động còn là yêu cầu khách quan đối với

phẩm chất của người cán bộ cách mạng. Vì vậy, ngay từ năm 1948, khi đưa ra "Mười hai điều răn" dành cho cán bộ, bộ đội, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh điều răn thứ tư: "Không bao giờ được sai lời hứa". Người cán bộ không được hứa suông, bởi chỉ khi giữ đúng lời hứa, họ mới có thể xây dựng được uy tín với quần chúng và tập thể.

Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương trong sáng tuyệt vời về đạo đức. Người đã đưa ra một luận điểm quan trọng: "Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn Nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước"¹. Điều đó khẳng định vai trò nêu gương có tầm quan trọng đặc biệt trong đời sống đạo đức, nhất là đối với trách nhiệm đạo đức của cán bộ. Sự nêu gương về đạo đức của người cán bộ phải được thể hiện mọi lúc, mọi nơi. Trong tập thể, cán bộ phải luôn luôn nêu gương, phải chú ý từ hành vi nhỏ nhất. Người từng nhấn mạnh: "Bộ đội chưa ăn cơm, cán bộ

không được kêu mình đói. Bộ đội chưa đủ áo mặc, cán bộ không được kêu mình rét. Bộ đội chưa đủ chỗ ở, cán bộ không được kêu mình mệt"².

Hai là, "xây" đi đôi với "chống". Trong cuộc sống, những cái tốt - xấu, đúng - sai, chính - tà, thiện - ác, đạo đức - vô đạo đức luôn đan xen với nhau. Vì vậy, muốn xây dựng đạo đức mới - đạo đức cách mạng cho Nhân dân, thì nhất định phải chống lại những thứ vô đạo đức, những thói hư tật xấu và những tàn dư đạo đức cũ.

"Xây" là phải giáo dục những chuẩn mực đạo đức mới, nêu những tấm gương đạo đức trong sáng xuất hiện trong cuộc sống và khơi dậy ý thức đạo đức lành mạnh để mỗi người tự giác về trách nhiệm đạo đức của mình.

"Chống" là phải loại bỏ những cái xấu, cái sai, cái ác, cái tà, cái vô đạo đức. Điều quan trọng là phải phát hiện sớm, hướng mọi người đấu tranh cho sự lành mạnh, trong sạch về đạo đức.

Trong suốt quá trình giáo dục đạo đức cho cán bộ, đảng

* Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

** Trường Sĩ Quan Đặc công, Binh chủng Đặc công

viên, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chú trọng một cách toàn diện cả hai mặt “xây” và “chống”. Ngay từ năm 1927, khi bàn về tư cách người cách mạng, Người đã nhấn mạnh việc cần xây dựng những phẩm chất như dũng cảm, quyết đoán, phục tùng tổ chức, cần cù, tiết kiệm, kiên nhẫn...; đồng thời kiên quyết phê phán và yêu cầu đấu tranh với các thói xấu như hiếu danh, kiêu ngạo.

Sau Cách mạng Tháng Tám, nhận thấy nhiều hạn chế, sai phạm trong đội ngũ cán bộ, đảng viên, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đề ra nhiều biện pháp khắc phục, trong đó nhấn mạnh những phẩm chất cần được vun đắp như: Đặt lợi ích tập thể lên trên hết, chấp hành nghiêm kỷ luật, gắn bó chặt chẽ với quần chúng... Song song với đó, Người yêu cầu phải chống lại các biểu hiện tiêu cực như tham lam, lừa dối, hẹp hòi, ích kỷ, thiên cận, bè phái, xu nịnh.

Trong công tác giáo dục đạo đức cán bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn gắn việc xây dựng tình cảm yêu thương Nhân dân với đấu tranh chống lại các biểu hiện quan liêu, quân phiệt. Đối với cán bộ, Người đặc biệt nhấn mạnh việc rèn luyện tinh thần kỷ luật, ý thức tổ chức cao, đồng thời yêu cầu phải loại bỏ những biểu hiện thường phạm thiếu công bằng, minh bạch.

Ba là, suốt đời tu dưỡng và rèn luyện đạo đức cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhấn mạnh: “Đạo đức

cách mạng không phải từ trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”³. Theo Người, nếu cán bộ không thường xuyên tu dưỡng, rèn luyện thì dù ở một giai đoạn nhất định có giữ được phẩm chất đạo đức trong sáng, song ở giai đoạn khác rất có thể bị thoái hóa, biến chất.

Thực tiễn cho thấy, sự nghiệp cách mạng luôn tiến về phía trước, đòi hỏi mỗi cán bộ, đảng viên cũng phải không ngừng hoàn thiện, phát triển bản thân về mọi mặt - đặc biệt là đạo đức cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng chỉ rõ: “Cách mạng tiến lên mãi, Đảng tiến lên mãi. Cho nên người cách mạng cũng phải tiến lên mãi... Chúng ta phải tiến lên, cách mạng phải tiến lên nữa, nếu không tiến tức là thoái. Và nếu thoái thì những thắng lợi đã đạt được sẽ không thể củng cố và phát triển”⁴.

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định rằng, tu dưỡng đạo đức là một quá trình đấu tranh lâu dài, kiên trì trong chính nội tâm mỗi người. Theo đó, việc rèn luyện đạo đức không thể diễn ra trong một sớm, một chiều, mà phải được thực hiện bền bỉ, suốt cả cuộc đời. Người ví von sinh động: “Trong mình có hai phe: Một phe thiện và một phe ác. Hai phe cùng đấu tranh với nhau. Nếu đấu tranh để phe thiện thắng thì phe ác phải bại. Nếu không đấu tranh mà để cho phe thiện bại, thì là hỏng... Muốn

cải tạo mình cũng phải trường kỳ và gian khổ, chứ không phải dễ đâu”⁵.

Chính từ tư tưởng trên, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đặt vấn đề xây dựng đội ngũ cán bộ có nhân cách phát triển toàn diện, đủ cả đức và tài, là nhiệm vụ mang tính chiến lược, lâu dài, trong đó, lấy đức là gốc. Đội ngũ cán bộ của Đảng không chỉ được tiếp thu tư tưởng đạo đức cách mạng sâu sắc từ Chủ tịch Hồ Chí Minh, mà còn học tập từ chính tấm gương đạo đức trong sáng, mẫu mực của Người.

2. Vận dụng nguyên tắc đạo đức Hồ Chí Minh về rèn luyện đạo đức cán bộ trong kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam

Trong bối cảnh hiện nay, những tác động tiêu cực của mặt trái nền kinh tế thị trường cùng với âm mưu, hoạt động chống phá của các thế lực thù địch thông qua chiến lược “diễn biến hòa bình” đã và đang ảnh hưởng sâu sắc đến tư tưởng, đạo đức và lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên. Không ít trường hợp “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”, có biểu hiện suy thoái tư tưởng chính trị, phẩm chất đạo đức và phong cách sống, làm ảnh hưởng đến uy tín của Đảng và niềm tin của Nhân dân.

Trong bối cảnh đó, yêu cầu đặt ra là phải xây dựng thành công một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu

mạnh; đồng thời, góp phần tích cực vào sự nghiệp cách mạng tiến bộ trên thế giới. Để hiện thực hóa mục tiêu này, việc rèn luyện đạo đức cách mạng cho đội ngũ cán bộ theo tư tưởng, chuẩn mực đạo đức Hồ Chí Minh trở thành một nội dung cấp thiết và có ý nghĩa chiến lược.

Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay, việc thực hành và phát huy đạo đức Hồ Chí Minh đối với cán bộ, đảng viên cần tập trung triển khai hiệu quả một số nội dung và giải pháp trọng tâm sau:

Thứ nhất, người cán bộ phải tự giác học tập, tu dưỡng và rèn luyện đạo đức theo tư tưởng, tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Việc học tập và tu dưỡng phải mang tính tự giác, bền bỉ, nhằm nâng cao nhận thức và phẩm chất chính trị, đạo đức của cán bộ trong bối cảnh yêu cầu nhiệm vụ ngày càng cao và phức tạp. Quá trình học tập này không thể mang tính hình thức mà cần diễn ra thường xuyên, liên tục, gắn liền với thực tiễn công tác và yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Thấm nhuần lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Một tấm gương sống có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”, mỗi cán bộ phải thực hành đạo đức cách mạng bằng chính hành động, tác phong, lối sống và hiệu quả công việc. Đây không chỉ là định hướng phương pháp, mà còn là nguyên tắc trong rèn luyện đạo đức: Lấy thực tiễn làm thước đo, lấy hiệu quả công tác làm chuẩn

mực, lấy gương mẫu trong hành động để lan tỏa giá trị.

Việc thực hiện nguyên tắc “nói đi đôi với làm” trở nên cấp thiết trong bối cảnh hiện nay, khi một bộ phận cán bộ còn biểu hiện hình thức, nói nhiều, làm ít, thậm chí nói một đằng, làm một nẻo. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức không chỉ được thể hiện trong lời nói, mà phải thể hiện rõ trong hành động cụ thể, trong việc hoàn thành nhiệm vụ được giao, đặc biệt là những công việc khó khăn, phức tạp, đòi hỏi nỗ lực cao. Người cán bộ phải thực sự gương mẫu, dẫn đầu, không ngại khó, ngại khổ, cùng tập thể vượt qua thử thách để hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị được giao.

Nêu gương sáng trong rèn luyện đạo đức cán bộ là nội dung then chốt. Tấm gương đó phải thể hiện một cách toàn diện từ đạo đức, lối sống, phong cách làm việc đến tác phong sinh hoạt khoa học, giản dị, gần gũi. Cán bộ phải là người mẫu mực, dám nghĩ, dám làm, biết đặt lợi ích tập thể, lợi ích đơn vị lên trên lợi ích cá nhân. Đồng thời, cần kiên quyết đấu tranh với mọi biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân, của sự suy thoái tư tưởng, đạo đức và lối sống, đặc biệt là “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ.

Việc rèn luyện và giữ gìn đạo đức cách mạng không thể tách rời việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; đồng thời phải gắn với các phong trào thi đua yêu nước

nhằm lan tỏa hình ảnh người cán bộ tận tụy, trung thực, trách nhiệm trong mọi nhiệm vụ được giao.

Thứ hai, cán bộ, đảng viên phải quán triệt nguyên tắc “xây đi đôi với chống” trong rèn luyện đạo đức cách mạng.

Trong mỗi con người, do những hoàn cảnh và điều kiện sống khác nhau, không phải ai cũng hoàn toàn tốt, không phải việc gì cũng hoàn toàn đúng. Do vậy, cán bộ, đảng viên phải luôn rèn luyện đạo đức cách mạng, giữ vững lập trường tư tưởng, kiên quyết đấu tranh chống mọi biểu hiện tiêu cực, nhất là chống chủ nghĩa cá nhân. Những biểu hiện lệch lạc trong tư tưởng thường diễn ra tinh vi, khó nhận biết, do đó cần kiên quyết đấu tranh với các tư tưởng sai trái, phản động trong nội bộ cơ quan, đơn vị; loại bỏ những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”; đồng thời đấu tranh với các biểu hiện cơ hội, ích kỷ, đặt lợi ích cá nhân lên trên lợi ích tập thể, thiếu ý chí phấn đấu, rèn luyện, không có tinh thần cầu tiến.

Trong quá trình đó, cần phân biệt rõ ràng giữa chủ nghĩa cá nhân với những lợi ích chính đáng của cá nhân. Những lợi ích cá nhân phù hợp với lợi ích tập thể và không phương hại đến tổ chức là hoàn toàn chính đáng và cần được tôn trọng. Đấu tranh với chủ nghĩa cá nhân không có nghĩa là phủ nhận lợi ích cá nhân, mà là đấu tranh với tư tưởng và hành vi đặt lợi ích cá nhân đối

lập, thậm chí chồng lấn lên lợi ích tập thể, có biểu hiện vụ lợi, vun vén cá nhân, biến của công thành của riêng.

Vì vậy, mỗi cán bộ, đảng viên cần không ngừng rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng, nâng cao bản lĩnh chính trị, ý chí vươn lên, chiến thắng những cám dỗ và ham muốn tầm thường của bản thân, góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ có phẩm chất, năng lực, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Thứ ba, người cán bộ phải tự tu dưỡng, rèn luyện suốt đời.

Đạo đức của người cán bộ không phải tự nhiên mà có, mà được hình thành và phát triển thông qua quá trình rèn luyện kiên trì, bền bỉ hằng ngày. Vì vậy, việc tự tu dưỡng, rèn luyện đạo đức theo tư tưởng, tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh giữ vai trò hết sức quan trọng. Người cán bộ cần có dũng khí nhìn thẳng vào chính mình, không tự huỷ hoại hoặc hay dối trá, phải nhận rõ những điểm tốt, tích cực để phát huy, đồng thời nhận diện những hạn chế, tiêu cực để khắc phục.

Việc rèn luyện đạo đức phải được thể hiện trong mọi mặt của đời sống thực tiễn, từ sinh hoạt đời tư đến thực hiện chức trách, nhiệm vụ trong công tác lãnh đạo, quản lý, cũng như trong các mối quan hệ cá nhân. Quá trình này cần được thực hiện trên tinh thần tự giác, tự nguyện, từ nhận thức sâu sắc, hành động cách mạng không ngừng của bản thân

cán bộ, đồng thời có sự hỗ trợ, góp ý chân thành từ tập thể và quần chúng. Có như vậy, người cán bộ mới có thể kiên trì rèn luyện, vượt qua khó khăn, thử thách để trở thành tấm gương đạo đức mẫu mực.

Việc tu dưỡng đạo đức và đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân cần được tiến hành đồng thời, thường xuyên và xuyên suốt trong cả quá trình công tác, quản lý và thực hiện nhiệm vụ của mỗi cá nhân và tập thể.

3. Kết luận

Chủ tịch Hồ Chí Minh là người đã khai sinh ra nền đạo đức mới - đạo đức cách mạng. Suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Người luôn dành sự quan tâm đặc biệt đến việc xây dựng đội ngũ cán bộ có nhân cách toàn diện, hội tụ cả đức và tài, trong đó đức được xem là nền tảng cốt lõi. Đội ngũ cán bộ không chỉ tiếp thu sâu sắc những tư tưởng về đạo đức cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, mà còn được hun

đúc từ chính tấm gương đạo đức mẫu mực, trong sáng và toàn vẹn của Người.

Trong quá trình đổi mới đất nước, đặc biệt là những năm gần đây, việc quán triệt tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh đã thúc đẩy đội ngũ cán bộ không ngừng nỗ lực tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng. Chính quá trình rèn luyện này đã góp phần quan trọng vào việc hoàn thiện nhân cách người cán bộ cách mạng, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp cách mạng Việt Nam trong kỷ nguyên mới - kỷ nguyên phát triển và vươn lên mạnh mẽ của dân tộc.▲

¹ Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 6, trang 16.

² Đinh Xuân Lâm, Bùi Đình Phong (1986), Hồ Chí Minh, văn hóa và đổi mới, Nxb. Lao động, Hà Nội, trang 76.

³ Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 11, trang 612.

⁴ Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 4, trang 610.

⁵ Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 1, trang 98.

Tài liệu tham khảo:

1. Thành Duy (Chủ biên) (1996), Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội.
2. Vũ Khiêu (Chủ biên) (1993), Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh - truyền thống dân tộc và nhân loại, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Tập 1, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Tập 3, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
5. Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Tập 4, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
6. Hồ Chí Minh Toàn tập (2011), Tập 8, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
7. Phạm Văn Nhuận (1996), "Nâng cao phẩm chất chính trị - đạo đức của người cán bộ quân đội theo tư tưởng Hồ Chí Minh", Tạp chí Khoa học Quân sự, số 2.
8. Song Thành (2008), Nói đi đôi với làm, phải nêu gương về đạo đức - Một nguyên tắc cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
9. Nguyễn Thế Thắng (2002), Tìm hiểu tư tưởng đạo đức cách mạng Hồ Chí Minh, Nxb. Lao động, Hà Nội.
10. Bùi Đình Phong (2020), Nghiên cứu Hồ Chí Minh - Một công trình tuyển chọn (Tập 2), Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Hồ Chí Minh.